

Цетинје, 3. септембра.

Удржавали смо се од оцјенивања пресуде Суда за суђење анархистичких злочина. Мислили смо, да ће бити најбоље, да бар ми не повлачимо у расправљање питање, које је у једноме дијелу српске штампе тако често претресано са намјером, да се још више замрси. Раније се најлакше лијече, ако се често не разгребавију. Вријеме ће учинити своје и објаснити све, што је некијема било нејасно због необавијености, а некијема зато, што су жељели да им буде нејасно.

Били смо ријешени да останемо при тој одлуци, да није наступило нешто, чему се нијесмо надали. Од краћета времена умукла је пакост непријатеља, али се зато јавила претјерана болеливост знаних и незнаких пријатеља. Ови нам дијеле савијете на основу лијених побуда, у што никад и не посумњасмо, по у исто пријеме и на основу великога непознавања прилика у нашој земљи. Ми смо им на томе дубоко захвални. Њихове савијете цијенимо, али нијесмо их дужни прихватити, ако се не слажу с појмовима нашега народа и интересима Црне Горе. Да се они оцјене како треба, нама ће се прима признати право и способност, пошто се налазимо на лицу мјеста, те знамо, с чиме и с киме имамо посла.

Пресуда над учесницима у завјери противу постојећег стања у Црној Гори изречена је по закону. Не може се са разлогом за казну рећи, да је блага, или драконска. Наш народ мисли, да је блага. Он је очекивао већу оштрину. Неки опет, махом из иностранства, држе да су казне сувише оштре. Суд се није смιο осиртати на то, шта ће ко рећи. Њему је било главно да закон примјени како је написан. Закон, који се може двојачко примјенивати, престаје бити оно, што му име каже. Можда је он строг, али је закон. *Lex dura, sed lex!* Пресуда судска није ни блага, ни строга, јер би у оба случаја била у супротности са законом. Кад се о тој говори, може се имати у виду само једно: да ли је заснована на закону. Ако није, онда је незаконита, ма била блага или оштро примјенена. До сада нико није рекао, да је незаконита. С тога нико нема право жалити се, што није оштрија, ни приговарати, што није блага.

Очевидно у неприлици због наведених чињеница, које се ничим не могу оспорити, неки се сада залажу разних изговора, које заснивају на срцу и субјективноме тумачењу наших интереса. Потребно је отворити им очи, да и код нас не би били сљеђени.

Држава се не управља по осјећањима, већ по закону и правди. Никакав интерес, чак ни државни,

не смије утицати на одлуку, како ће се који закон примјенити. Супротно начело Црна Гора као правна држава никад неће усвојити. Пред очима нам је Србија, гдје је чин од 29. маја 1903. уже у употребу начело, да се и закон смије погазити, ако то тражи државни интерес. Против тога се просијенени свијет бори, јер се до законитости не смије долазити незаконитим путевима. Интерес је државни само оно, што не пријећа постојеће законе. Ако ти интереси захтију, може се који закон измијенити, али се постојећи не смије погазити, т. ј. примјенивати како није написан. Дакле, ни интерес државни не захтијева, да се који закон благо или оштро примјени.

Са тијем нема везе питање о помиловању лица, која су осуђена, што су учинила најтежи злочин према својој отаџбини и владаоцу. Што се тиче примјене закона, не може бити сумње о томе, хоће ли државни интерес бити оштећен или сачуван, ако се закон примјени благо или оштро. Ријечи може бити само о томе, кад ће помиловање бити штетно, кад корисно државним интересима. Па и ту оно бива штетно, кад не одговара сврси закона, по коме је изречена казна, која се путем помиловања укида или смањује.

Тежина је сваке казне, да се кривац поправи и да се онјема који би имали вољу да учине исти гријех, даде примјер. Кад би казна била ограничена само на њено изрицање од стране суда, а не и на извршење исте, закон би промашио задатак, ради кога постоји. Он тада не би сирјечавао зло, већ би га подстицао. То би наступило у случају, ако се право помиловања не би употребљавало са великом пажњом. Помиловање, које би утицај законито изречене казне онемогућило или га svelo на најнижу мјеру, учинило би сам закон изузрим, те би тијем била нанесена штета и државним интересима. Зато је то најсветије право и дано владаоцу, који је из разлога, што се налази на највишем мјесту у држави, у стању најдаље да види и оцјени, шта се слаже са државним интересима.

Наш владаоц управља нашом отаџбином готово педесет година. Он најбоље зна, шта одговара државним интересима. Богато искуство и дубоко познавање народа омогућавају нашем владаоцу, да се тачно опредјели, кад и шта ваља чинити у корист државе. Показало је то приликом помиловања двојице осуђених на смрт због велеиздаје. За то нека се од непознатих не заносе прерани приједлози и не дају непотребни савети, којима се уноси само забуна у питање сувише јасно за људе од искуства, спреме и знања.

Каква корист од устава?

Устав у Турској створио је пометњу у правцу националне политике српскога народа. Новине српске из разних српских крајева, нарочито из Србије с усхићењем су поздравиле „освјетак слободе“ у Отоманској Империји. Опет је дошла згодна прилика, да се пође данашње српске генерације прикажу у правој свјетлости. Крупне политичке промјене у Турској и небијештоме посматрачу показују, да је ника већина људи, који данас дају тон и правца у животу српскога народа, плитка и површина. То нарочито вриједи за већину српских јавних гласила, од којих народ српски још није чуо, како нама да гледа на турску уставност и чему се може од исте надати. Мјесто тога они су ударили у фразе, то најдешње обилежје лаке намети.

Завлађујући већину вођа, какве данас има, српски народ се увијек, последије свакојега крупнијега догађаја који се њега тиче, налази у положају онога које се изненадио. Национална српска политика зато и нема плана и правца. У пој своје гледи припремено, све од данас до сутра као у каквоме логору на бојном пољу. И устав у Турској учинио је слично изненађење. Пошто код изменањених обичаја бива да им стане моћ размишљања, тако је и код неких вођа српске националне политике постале велике промјене у Турској настале одсуство намети. Настаје се да се празнина у ријечима и плану прикрије фразама. Читајете по новинама много лијених ријечи о турској уставности и још више изливача срца, али нећете наћи оно, што тражите. Нећете наћи одговор на питање, које свакоме од наметаних Срба треба да лебди на устима, питање: у каквоме се положају налази српски народ последије прокламовања уставности у Турској, шта му је уста доијела, шта може ушљед те промјене да наступи и чему се од свега тога српски народ може надати?

Прво, што је последије великога преокрета у Турској озбиљним Србима морало упасти у очи, то је, да је неколико београдских листова чисто као са неким болним напавом изјавило жељу, да се образовани Срби Македонци, који се налазе у службама у Србији, одмах прате у Македонију и Стару Србију и ставе на расположењу тамошњем српском народу. Друго, што још није упада у очи, то је, да се тек сада кука како у Македонију нема довољно образованих и спремних људи, који би с успехом могли тамо водити српску ствар у новим приликама. То значи, да је акција српске националне политике у току пошљедњих година на Српском Југу била несмишљена и неозбиљна. Сви рад није био се ограничио само на то, да се у Македонији и Ст. Србији створи што више синкура за партизане и штићенике разних котерија и партија. Гдје је резултат рада, кад се сада са свијећом морају тражити способни људи, који ће српску ствар у Македонији самостално узети у своје руке?

Сада се отпочело на брзу руку нешто предузимати и радити да би

се добило оно, што је ушљед небијештине и перада пропуншено. Образована је у Скопљу „Српска демократска лига“, која позива све „Србе Османлије“, да се ухвати у њено коло. Већ сам назив те нове организације Срба у Турској показује, да јој кумови нијесу у Турској. То често парадираније са демократизмом у народу, који нема ни аристократије, ни бирократије, ни велике плутократије, ни довољнога броја интелегенције, постало је управо одирати. Оно служи као средство, да се под демократском фирмом лакше прикрију незнање и наонаки рад појединца. Да је тако, доказ је у томе, што су неки шефови речене лиге већ почели наметати српском народу у Турској као његове представнике људе, који су само њима мили. На даље треба се запитати: каква је то нова прста Срба, који се зову Србима Османлијама? Српски је народ до сада знао само за Србе Старосрбијанце и Македонце у Турској, док су Срби Османлије нека нова нација. Ако је то проналазак српске демократске лиге, онда јој се на таквоме демократском раду, који лијепо српско име замијенује туђинским, не може честитати.

Турска уставност проблем је и за дубоке мислиоце, а камо ли за многе површине политичаре српскога народа, који су јој прилици са здравницама и са чашином вина у руци. Само плитки политичари са ушлица и из кафана или какве сањалице могу олако скокити од радности, што ће тобоже сада у Турској Срби „слободније дисати.“ Велико је питање, да ли ће српска национална ствар отуда поправити какву корист. Тешко је на намет рећи, да ће Србима у Турској под режимом уставности бити много лакше. То ће зависити од начина, на који ће се уставна владавина у Турској примјенивати. Младотурци, ако су родољуби, што се мора претпоставити, гледаће најпроче своје, турске интересе. Ако им буде стало до опстанка Турске и преиспрати Турака, они неће смјети допустити, да уставна владавина буде извор једнаких права за све поданике свију пјера и народности. Измијениће се само начин вршења насиља: физичко убијање биће замијењено постепеним убијањем какво се врши у европским државама, које се боре са разним народностима у оквиру своје власти. Може тај нови систем за Србе у Турској постати фаталнији у толико прије што би се могли наћи пред много јачом грчком и бугарском пропагандом, од које се у уставној Турској неће смјети бранити револуцијом и бомбом. О свему томе треба озбиљно мислити и неодоушевљавати се прерано нечим, што практичне и трезвене људе прије може бавити у бригу.

Српски демократизам

Ни у једноме се народу у Европи не говори и не више тако много и тако често о демократизму као у српском.

Све су српске новине демократска гласила, све политичке странке демократске, свака је српска уставна демократска и сваки Србин

Цетиње, 3. септембра.

Уздрављали смо се од оцјењивања пресуде Суда за суђење анархистичких злочина. Мислили смо, да ће бити најбоље, да бар ми не повлачимо у расправљање питање, које је у једноме дијелу српске штампе тако често претресано са намјером, да се још више замрси. Раније се најлакше лијече, ако се често не разгребавају. Вријеме ће учинити своје и објаснити све, што је некијема било нејасно због необавјештености, а некијема зато, што су жељели да им буде нејасно.

Били смо ријешени да останемо при тој одлуци, да није наступило нешто, чему се нијесмо надали. Од краћега времена умукла је пакост непријатеља, али се зато јавила претјерана болеливост званих и незваних пријатеља. Ови нам дијеле савјете на основу лијених побуда, у што никад и не посумњасмо, по у исто вријеме и на основу великога непознавања прилика у нашој земљи. Ми смо им на томе дубоко захвални. Њихове савјете цијенимо, али нијесмо их дужни прихватити, ако се не слажу с појмовима нашега народа и интересима Црне Горе. Да се ови оцијене како треба, нама ће се првима признати прапо и способност, пошто се налазимо на лицу мјеста, те знамо, с чиме и с киме имамо посла.

Пресуда над учесницима у зајери противу постојећега стања у Црној Гори изречена је по закону. Не може се са разлогом за казну рећи, да је блага, или драконска. Наш народ мисли, да је блага. Он је очекивао већу оштрину. Неки опет, махом из иностранства, држе да су казне сувише оштре. Суд се није смио освртати на то, шта ће ко рећи. Њему је било главно да закон примјени како је написан. Закон, који се може двојачко примјенивати, престаје бити оно, што му име каже. Можда је он строг, али је закон. *Lex dura, sed lex!* Пресуда судска није ни блага, ни строга, јер би у оба случаја била у супротности са законом. Кад се о њој говори, може се имати у виду само једно: да ли је заснована на закону. Ако није, онда је незаконита, ма била блага или оштро примјењена. До сада нико није рекао, да је незаконита. С тога нико нема право жалити се, што није оштрија, ни приговарати, што није блага.

Очевидно у неприлици због наведених чињеница, које се ничим не могу оспорити, неки се сада лађају разних изговора, које заснивају на срцу и субјективноме тумачењу наших интереса. Потребно је отворити им очи, да и код њих не би били слијепи.

Државна се не управља по осјећањима, већ по закону и правди. Никакав интерес, чак ни државни,

не смије утицати на одлуку, како ће се који закон примјени. Супротно начело Црна Гора као правна држава никад неће усвојити. Пред очима нам је Србија, гдје је чин од 29. маја 1903. уиком у употребу начело, да се и закон смије погавити, ако то тражи државни интерес. Против тога се просвјешени свијет бори, јер се до законитости не смије долазити незаконитим путевима. Интерес је државни само оно, што не вријеђа постојеће законе. Ако ти интереси захтију, може се који закон измијенити, али се постојећи не смије погавити т. ј. примјењивати како није написан. Дакле, ни интерес државни не захтијева, да се који закон благо или оштро примјени.

Са тијем нема везе питање о помиловању лица, која су осуђена, што су учинила највећи злочин према својој отаџбини и владоу. Што се тиче примјене закона, не може бити сумње о томе, хоће ли државни интерес бити оштећен или сачуван, ако се закон примјени благо или оштро. Ријечи може бити само о томе, кад ће помиловање бити штетно, кад корисно државним интересима. Па и ту оно бива штетно, кад не одговара сврси закона, по коме је изречена казна, која се путем помиловања укида или смањује.

Тежња је сваке казне, да се кривац поправи и да се онијема који би имали вољу да учине исти гријех, даде примјер. Кад би казна била ограничена само на њено изрицање од стране суда, а не и на извршење исте, закон би промашио задатак, ради кога постоји. Он тада не би спречавао зло, већ би га подстицао. То би наступило у случају, ако се право помиловања не би употребљавало са великом пажњом. Помиловање, које би утицај законито изречене казне онемогућило или га svelo на најнижу мјеру, учинило би сам закон игузорним, те би тијем била нанесена штета и државним интересима. Зато је то најсветије право и дано владоу, који је из разлога, што се налази на највишем мјесту у држави, у стању најдаље да види и оцијени, шта се слаже са државним интересима.

Наш владоу управља нашом отаџбином готово педесет година. Он најбоље зна, шта одговара државним интересима. Богато искуство и дубоко познавање народа омогућавају нашем владоу, да се тачно определијели, кад и шта ваља чинити у корист државе. Показао је то приликом помиловања двојице осуђених на смрт због веленздаје. За то нека се од непозваних не износе прерани приједлози и не дају непотребни савјети, којима се уноси само забуна у питање сувише јасно за људе од искуства, спреме и знања.

Каква корист од устава?

Устав у Турској створио је пометњу у правцу националне политике српскога народа. Новине српске из разних српских крајева, нарочито из Србије с усхићењем су поздравиле „освитак слободе“ у Отоманској Империји. Опет је дошла згодна прилика, да се вође данашње српске генерације прикажу у правој свјетлости. Крупне политичке промјене у Турској и нејасноће посматрачу показују, да је велика већина људи, који данас дају тон и правац у животу српскога народа, плитка и површина. То нарочито вријеђа за већину српских јавних гласила, од којих народ српски још није чуо, како ваља да гледа на турску уставност и чему се може од исте надати. Мјесто тога они су ударили у фразе, то најљепше обилежење лаке памети.

Захваљујући већини вођа, какве данас има, српски народ се увијек, последије свакојега крупнијега догађаја који се њега тиче, налази у положају онога које се изненадио. Национална српска политика зато и нема плана и праваца. У њој све изгледа припремно, све од данас до сјутра као у каквоме логору на бојноме пољу. И устав у Турској учинио је слично изненађење. Пошто код изненађених обично бива да им стане моћ размисљања, тако је и код неких вођа српске националне политике последије велике промјене у Турској настало одсуство памети. Настоји се, да се празнина у идејама и плану прикрије фразама. Читаћете по новинама много лијених ријечи о турској уставности и још више излива срца, али нећете наћи оно, што тражите. Нећете наћи одговор на питање, које свакоме од паметних Срба треба да лебди на устима, питање: у каквоме се положају налази српски народ последије прокламовања уставности у Турској, шта му је иста донијела, шта може ушљед те промјене да наступи и чему се од свега тога српски народ може надати?

Прво, што је последије великога преокрета у Турској озбиљним Србима морало упасти у очи, то је, да је неколико београдских листова чисто као са неким болним вапајем изјавило жељу, да се образовани Срби Македонци, који се налазе у службама у Србији, одмах прате у Македонију и Стару Србију и ставе на расположењу тамошњем српском народу. Друго, што још више упада у очи, то је, да се тек сада кука како у Македонију нема довољно образованих и спремних људи, који би с успјехом могли тамо водити српску ствар у новим приликама. То значи, да је акција српске националне политике у току пошљедњих година на Српскоме Југу била несмишљена и неозбиљна. Сав рад њен био се ограничено само на то, да се у Македонији и Ст. Србији створи што више синекура за партизана и штићенике разних котерија и партија. Гдје је резултат рада, кад се сада са свијећом морају тражити способни људи, који ће српску ствар у Македонији самостално узети у своје руке?

Сада се отпочело на брзу руку нешто предузимати и радити да би

се добило оно, што је ушљед неавјештине и нерада пропуштено. Образована је у Скопљу „Српска демократска лига“, која позива све „Србе Османлије“, да се ухвати у њено коло. Већ сам назив те нове организације Срба у Турској показује, да јој кумови нијесу у Турској. То често парадирање са демократизмом у народу, који нема ни аристократије, ни бирократије, ни велике плутократије, ни довољнога броја интелигенције, постало је управо одиратно. Оно служи као средство, да се под демократском фирмом лакше прикрију незнање и наопаки рад појединаца. Да је тако, доказ је у томе, што су неки шефови речене лиге већ почели наметати српском народу у Турској као његове представнике људе, који су само њима мили. На даље треба се запитати: каква је то нова прста Срба, који се зову Србима Османлијама? Српски је народ до сада знао само за Србе Старосрбијанце и Македонце у Турској, док су Срби Османлије нека нова нација. Ако је то проналазак српске демократске лиге, онда јој се на таквоме демократскоме раду, који лијепо српско име замјењује туђинским, не може честитати.

Турска уставност проблем је и за дубоке мислиоце, а камо ли за многе површне политичаре српскога народа, који су јој пришли са здравницама и са чашом вина у руци. Само плитки политичари са улица и из кафана или какве савјетнице могу олако скочити од радости, што ће тобоже сада у Турској Срби „слободније дисати.“ Велики је питање, да ли ће српска национална ствар отуда поцрпити какву корист. Тешко је на памет рећи, да ће Србима у Турској под режимом уставности бити много лакше. То ће зависити од начина, на који ће се уставна владавина у Турској примјењивати. Младотурци, ако су родољуби — што се мора претпоставити — гледаће најприје своје, турске интересе. Ако им буде стало до опстанка Турске и превласти Турака, они неће смјети допустити, да уставна владавина буде извор једнаких права за све поданике свију вјера и народности. Измијениће се само начин вршења насиља: физичко убијање биће замјењено постепеним убијањем какво се врши у европским државама, које се боре са разним народностима у оквиру своје власти. Може тај нови систем за Србе у Турској постати фаталнији у толико прије што би се могли наћи пред много јачом грчком и бугарском пропагандом, од које се у уставној Турској неће смјети бранити револвером и бомбом. О свему томе треба озбиљно мислити и неодушевљавати се прерано нечим, што практичне и трезвене људе прије може бацити у бригу.

Српски демократизам

Ни у једноме се народу у Европи не говори и не пише тако много и тако често о демократизму као у српском.

Све су српске новине демократска гласила, све политичке странке демократске, свака је српска уставна демократска и сваки Србин

демократ. Покреће се нови орган јавности, и у заглавље његово одмах се ставља, да ће заступати демократска начела. На управу долази каква нова влада, и она свечано изјављује, да ни педаљ неће одступити од демократских убјеђања. Организује се политичка странка, и прва је ријеч њених покретача: ми смо демократе! Куд год се, дакле, кренете у јавноме животу српскога народа, свуда налазите на демократе.

Ко са стране дође у српски народ, помислиће на први поглед, да демократскијега народа нема нигдје у свијету. Вјероваће, да ни Американци, Французи и Швајцарци нијесу боље ни чистије демократе.

Ако се дубље почне посматрати данашњи много хваљени српски демократизам, видеће се нешто друго. Биће уочено нешто, што мора да је или велика заблуда, или образина, која крије лице праве истине.

Српски народ, нарочито пак његова интелигенција, има много особина, које се са демократским начелима не слажу. Гдје се сувише много говори о врлинама, ту их мало има; гдје се парадире са демократизмом, ту је највише потајнога назадњаштва.

Позната је Србинова особина, да воли заповиједати. У неким крајевима српским чињени су нарочити покрети, да се млађи српски свијет одвикне од господства и лати слободнога рада, који доноси независност. Читаве се агитације врше у правцу, да се српска омладина одврати од јагме за чиновничким мјестима. До опште карактеристике уздигнута је прича о оној сељанци из Србије, која успављује на крилу своје чедо и тепа му: био мајци срески пандур!

У народу са правим демократским особинама то би било немогуће.

Властољубље српске интелигенције пријешло је већ у причу. Колико ли је страница српске историје без разлога исписано крвљу само због отмице око власти! Са великом борбом долази се на власт; последице издржане велике борбе силази се са власти. И то је једна од особина српске интелигенције, која је у супротности са начелима демократизма.

Тешко да ће се у јавноме мишљењу којега народа тако чврсто угнијездити разноврсне заблуде као у нашем. Довољно је, да већина, више пута заведена и необавјештена, огласи нешто за истину, па да тако остане за дуг низ година и последице супротних доказа. Није необично у српскоме јавноме животу, да се противно мишљење огласи као издајство и да се и за лош правац добија већина присталица, која мањину гони до истребљења. Такве су појаве необичне за праву демократију.

Има и много других особина у самога српскога народа, нарочито пак у његове интелигенције, из којих би се дало закључити, да данашњи много хваљени српски демократизам није постављен на чврсте ноге. Нетолеранција је главно обилежје политичке борбе у редовима, који се намећу за представнике и заступнике мишљења српскога народа. Јавна дискусија води се без поштеде најбољега увјерења, само ако се не допада лично, која заступа противно гледиште. А управо демократија је та, која прелази преко личности и која не трпи никакву повлашћеност, на циљедствено ни монопол увјерења. За народ, који се поноси традицијама и чијој је појезији главна садржина слављење личнога ауторитета; за

народ, који особито љуби војничке врлине и који је расположен да једино под управом просвјешћене јаке воље појидинаца подиже зграду своје будућности, не може се рећи да се много одушевљава демократским парадама многих својих првака. Што је у српскоме јавноме животу обична појава рушење ауторитета, узрок је не у жељи да се постигне једнакост, већ у чежњи свакојега појединца да и он постаје ауторитет, који ће заповиједати, господовати и славити се. Мало је демократизма у народа, који је над вратима у улаз храма своје среће и будућности исписао заповијест: Само слога Србина спасава! Гдје се тако много чезне за слогом, доказ је да и сувише има расположења за ђуд и самовољу, које су најјачи подстрек за одвајање. А колико ли је тек предрасуда и конзерватизма код већине од оних у српскоме народу, који досадише својом демократском ником? Врлине сина мјере се по заслугама оца; наопака начела бране се изговором: „да су тако и стари радили“; предрасуде и најгоре врсте чувају се као светиња очевине, а успјех нове мисли, ма како добре и корисне, зависи од тога, да ли је исповиједа личност за којом, као стадо оваца за пастиром, иде маса личних присталица.

Све то, као и много шта друго, не приказује у сасвијем свијетлој боји српски демократизам. Он има више неку декоративну улогу у српскоме народу. Српска интелигенција чини с њиме параду. У њему налазе многи несавјесни њени чланови средство, да би се лакше дочепали извора какве користи. Њиме бивају обмањивани лако вјерни и заваравани трагови правих намјера. Зато се и налази тако много лажних демократа у великој већини оних, који се по српској јавности размећу својим демократизмом. Чим они подигну прапцину својих демократских убјеђања, одмах треба бити на опрези и очекивати или какву подвалу, или маску, под којом се крије нечисто лице, или жељу, да се завара прости народ, или намјеру, да се из руку критичара избјеже доказ о њиховоме назадњаштву. То је главни разлог што је у јавноме политичкоме животу српскога народа све добило демократску боју: новине, политичари, странке, програми и начела, али рад не. Он посрће унатраг, јер и на даље царују особине, које су у очигледној супротности са демократизмом.

Хроника

Сигуран извор — Међународни положај Србије — Претјерао у ревности — Пуцало по перјаницима!

Сигуран извор. Биоградски „Трговински Гласник“ узима као сигуран извор бечки лист „Информацију“ и за ствари, које заснијевају у чисто породична питања нашега и српскога владалачкога дома. Поменути бечки лист, познат по својим антисловенским осјећањима, напричао је пуну хрпу измишљотина о некаквој промјени у кругу породичнога живота нашега владалачкога дома. „Трговински Гласник“ упућује због тога на Цетиње питање и вели, да чека на одговор. Ми немамо овлашћења да му по тој ствари дајемо одговор, нити знамо шта би му одговорили службени представници наше земље, ако у опште буду сматрали за потребно да дају објашњења и о ономе, што је свакоме јасно. Али ми можемо „Трг. Гласнику“, који тако нестрљиво чека одговор, рећи онолико, колико би могао и сваки Црногорац. Све од почетка до свршетка, што је дошло бечки лист „Информација“, апсурдна је измишљотина. Један од господи из редакције „Трг. Гласника“ приликом ланске посете биоградских новинара у Никшићу могао се на лицу мјеста увјерити, да је управо глупо мислити на оно, што је саопштио бечки лист. Ако је „Трг. Гласнику“ толико одговора мало, онда нека се задовољи најјачим и најразложљивим одговором,

који на постављено питање даје најновији радосни догађај у нашем владалачкоме дому. Тај ће догађај, надамо се, искрено обрадовати „Трг. Гласник“ и све, који би били лако вјерни као он, те зато о нама неће морати више прегрсти информације из бечке „Информације“.

Међународни положај Србије. Под тијем наситисом биоградска се „Самоуправа“ хвали, да је данашњи међународни положај Србије управо сјајан. Мило нам је то чути нарочито од „Самоуправе“, која ће најбоље знати, какав је међународни положај Србије. И расипкућа има право да се похвали, да је милионар, само буде ли му свијег хтио вјеровати и буде ли му кредит нећи. Ако је међународни положај Србије тако бриљантан како га са великим усхићењем црта Пашићева „Самоуправа“, Црна Гора је прва ту, да се томе обрадује. Како да не? Кад Србија стоји стајно, кад је њен углед пред европским форумом велик, кад се њеним службеним представницима у царским и краљевским дворима отварају прага, чим само покушну на њима, онда је и Црној Гори мило и добро. Тако је, мислимо, и код службе Србије, кад је у питању какав успјех Црне Горе. Дакле, хвала Пашићевом „Самоуправи“, што је била тако љубазна и изијестила нас, да је међународни положај братске нам Србије сјајан. Она нам је тијем приредила само радост, пошто смо се ми до сада свијем силама трудили, да дознамо какав је међународни положај данашње Србије, и тек сад, кад смо прочитали о томе мјеродавно саопштење у „Самоуправи“, чули смо, да је сјајан.

Док је такав међународни положај Србије, дотле су њени односи са Бугарском само коректни, а са Црном Гором „доста охладнели“. Тако вели „Самоуправа“. Разумије се, по њеноме мишљењу кривица је на страни службе Црне Горе, јер, за Бога, ова је та, која је послала бомбе у Србију! Крив је и г. Томановић, „који ни до данас, иошто је са и развој догађаја мношма отворио очи, није био кадар да умотри ни извор, ни крајњи смјер махинација, које су до садашњег стања довеле односе између Србије и Црне Горе“. Нама се пак чини, да су управо зато, што је г. Томановић био кадар и добио доказе да умотри извор и крајњи смјер поменутих махинација, односи између Црне Горе и Србије овакви какви су данас. Да ни, господо са Теразија, нијесте господину Томановићу и свијема Црногорцима дали повода, да виде, ко нише по нашим фаворизованим листовима чланке противу Кишаза Николе, ко шаље у Црну Гору прокламације на буну, ко пошља у Биogradу неке наше незадовољнике, ко склапа тамо заједру противу наше династије и ко допушта да се на крајевачке тополивинце узму бомбе и пошљају на Цетиње — да ви, дакле, нијесте дали повод да се то уочи и утврди, односи би између двију српских земаља били, какви би требало да буду.

Ако сте тако сјајан учинили и међународни положај Србије као и њене односе са Црном Гором и Бугарском, онда вам се нема на чему позавидити, нити се имате чиме похвалити.

Претјерао у ревности. Драгутин Ј. Илић претјерао је у ревности. Његов лист „Србија“ упозорава српску владу, да прочита записник оне скупштинске сједнице у „Гласу Црногорца“, на којој су поводом интернелације нар. посланика г. Ж. Драговића претресани црногорско-српски односи. Тај је записник објављен неки дан у нашим званичним новинама. Удворичка ђуд Драгутина Илића види у штампању тога записника некакву нарочиту тенденцију наше владе. Због тога „Србија“ препоручује српској влади, да јој тај поступак послужи као повод, за одређивање њенога држања према црногорској влади. „Србија“ је претјерао у ревности. Записници скупштинских сједница морају се објављивати у „Гласу Црногорцу“ на основу одлуке наше Народне Скупштине. Како „Глас Црногорца“ излази једанпут недељно, у великој потреби највише двапут, то није чудо, што записници не могу брзо бити објављени. Само тако може се објаснити што је записник поменути сједнице изашао тек ових дана. Та је сједница у осталом била једна од пошљедњих прошле скупштинске сесије. Мора да то схваћа и лист „Србија“, али му је ипак мило, да и једну јасну и невину ствар уогреби као повод за завађање двију српских држава. Да нема те свађе, Драгутин Илић не би имао од чега живјети, те би морао ићи да тражи у Сарајево милостињу код г. Косте Хермана.

„Пуцало по перјаницима“. Један биоградски лист као какву причу из „Хиљаду и једне ноћи“ измишлио је испитио свађу између наших Куча, и ако од тога нема ни трага. Том је приликом надовезао, како су тамо били послати перјаници, да мире, али да су због прошле, јер је

„по њима пуцало“! Врхунац измишљотине је управо тврђењу, да је „пуцало по перјаницима“. Нити је било свађе, нити је ко перјанике слао, нити би по њима пуцало, да их је ко и послао. У Биogradу, на Теразијама, као да још не знају, шта су перјаници. По њима само мртвијема може да пуца; по живима не! Да њихова по другима може да пуца, то је већ разумљиво. Нарочито би им у сласт пуцала по леђима онаких ружних створова, који са својим владаоцем вечерују, да га исте ноћи убију и оплачују, или онаквијех, који оштрину своје сабље опробавају на лемену његове суруге. За гакве би перјаници били страх и трепет, а поштенијема Србима и правим витезовима били би најбољи другови и помагачи.

Мисли српских листова

Без провјеравања, које им је понајчешће врло лако и са свим могућно, без основног познавања ствари о којима пишу, без икаквог застакивања пред питањем: „А ако није истинито оно што смо пустили у лист?“, без и најмањег обзира што се тако необиљним писањем могу оштетити врло важни интереси народа и државе — ти листови сматрају као неку врсту нарочитог јунаштва држање, које би се, у свем паметном свијету, морало оквалитиковати само као крајња несавјесност, а у тежим питањима и као свјесна издаја народних и државних интереса.

„Самоуправа“.

Свака борба брани истрајности и одлучности у сваком правцу и док живи мора се развијати. И зато последице првог корака мора ићи одмах други и тако редом: корак за корак. То је дужност сваког народа према себи самом и та дужност не може ни нас мимоћи.

„Српска Ријач“.

Има људи који клеветају као што тича пјева, да задовоље једну потребу свога бића. У Србији, гдје је клевета, благодарећи успјеху радикализма, задобила право грађанства, таквих људи природно је да има много више но на другом мјесту. Читаве групе партиске клеветом се служе и клевету сматрају као своје главно оружје у политичкој борби. Йуди, који те групе сачињавају, истина знају, да је то оружје по моралним појмовима културних људи недозвољено, али они знају у исто доба и да је страшно и да је код недовољно просвјешћеног свијета често доводно, да осигура успјех једне политичке групе, и они га се лакају.

„Видјело“.

Поновни избор патријарха

Јуче се српски народни црквени сабор поново састао у Српјемским Карловцима. На овом састанку прочитан је акт, да избор Гаврила Змејановића није потврђен и да за патријарха треба бирати друго лице.

Поновним биранем ситуација је много погоршана. Због тога је саборска већина, заступљена радикалима, била принуђена да изабере одбор од дванаесторице, којима је ставила у дужност да се подробно обавијесте и распитају на што се иде непотврђењем првог избора: да ли је одиста стварни узрок незнање мађарског језика изабраног Змејановића, или шта друго.

Тај одбор је држао многе сједнице, конференсе и сајетовао се. У јавности још није познато шта је све урађено. Посланички клуб српске радикалне странке у погледу садашњег положаја још није узео своје становиште. Он изјављује, да зна колику одговорност носи на себи за сваки свој корак у овим тешким приликама, те зато хоће добро да проучи ову ствар.

Шта ће све и како ће бити, у напријед је тешко рећи. Главно је то, да треба добро отворити очи.

Било је гласова и о споразуму чланова сабора између себе. Говорило се, да се радило на споразуму између самосталаца и радикала у томе питању. Је ли тога споразума било и шта се њиме постигло, не зна се, али би добро било да је тај споразум постигнут, јер би он много олакшао ову ситуацију око избора патријарха.

Није бојазан у томе да се поновни избор неће извршити. У питању је, да ли ће тај избор бити погодан и хоће ли наћи одзива за потврду. Око тога се највише и записује. За српског патријарха треба бирати лице, које ће одговарати своје позиву потпуно, али и које ће имати и угледа код оних, од којих зависи хоће ли тај избор потврдити или не. Ваља назити и на једно и на друго, али, по нашем мишљењу, највећу пажњу треба обратити на то, да изабрани српски

патријарх заслужује то поштовање и ту част коју почаст која му се укладе.

Од избора патријарха не треба и не смеје се прелити партијско питање. То је чисто српско национално питање, које опшито не треба увлачити у партијску борбу и давати му партијско обличје.

Иде ли се на тој основи радило, усрђех се несумњиво бити, а почне ли се дао прве нека онда одговорни фактори буду спремни да постоје и сву одговорност да то.

То питање није треба, није смје бити партијско, а ко му буде дао такво обличје без нужде и невоље ограничење се не само о своју дужност, него и о српску националну ствар.

Да се радило како треба, најјесно је, да до поновног избора не би ни дошло, а застави ли се и даље како се почело, неће бити судо што ће на столицу српског патријарха заслужити буди ко.

Црна Гора у Лондону

И ако је балканска изложба у Лондону одavno закључена, ипак се о њој још нешто пише. Један такав напис ишао је у британском листу „Самоуправи“, отакле и преносимо овај дио, који се односи на одјелак Црна Гора, да би се видјело каква је утисак Црне Горе својим учешћем у балканској изложби учинила. Он гласи:

На југозападном крају Лондона налази се велика равница, покривена пространим барацима, дворима, дивним виллама са чистим дворанима и језерима са отокама. То је „Earls Court“ тј. грађевински двор. Ту се сваке године, од раног прољећа до позне јесени, приређују разне изложбе. Становници лондонски, којих има шест милиона, траже забаву и одмора од заморног свакодневнег рада, долазе оваму на цео дан, разгледају изложбу, слушају на отвореном подму музику, полају се на чајницама и на ратним ваздушним направама, једу и пију по ратним ресторанима, и овим слагају пријатно са корисним. Поштата плаће један шилинг за улаз, из правилима и загушљивих улица пуних превозних возила у дивно украшене и декорисане баште и палате, пуне свјежег ваздуха, хладноће, равнорвнне забаве, бескрајног уживања и дотле невидјених поштина. Драго се да једних једнаких дана овдје бива на десетине хиљада лица. Управа „Earls Court“ прибира обилате приходе, чим поштинама покрива све издатке око издржане огромних локала и изложбе.

Сада је у „Earls Court“ подигнута балканска изложба, у ју унутрашње и спољне просторије „графовског двора“ излагани су разнолики предмети и нарађенине, доијете из Србије, Бугарске и Црне Горе. Такође су Арменија, Херцеговина, Далмација и Македонија послале на изложбу неке своје производе, али је ових сразмерно мало и то само одијело, велики филм итн, тако да се о њима нема, готово ништа и рећи. Зато се одијелена Црне Горе и Бугарске снабђена доста потпуно и тако равнорвнне да је немногуће не поклонили озбиљној пажњи.

Ова изложба је очекиван доказ, да три главне и сада независне државе словенске на Балканском Полуострву, најједно брзо напредују индустријски, културно и економски и, судећи по данашњим њиховим приликама, предстоји им, у најближој будућности, још већи напредак у њиховом унутарњем развоју, још веће благостање и, са овим, још веће проширење у политичком смислу. Русија се са поштом може сјетити ових жртва у крви и остало што је подијела да ослобођење њихово од турског тарма, гледајући на њихово данашње благостање. Њене жртве биле су им од користи и, хвала њима, словенске су државе ступиле најједно путем на пут прогреса и цивилизације.

Црна Гора, изгледа, да је слабије задовољена, по то само изгледа. Њој у данашњи дан је тешка, али парламентарна задача, да у току многих вијекова води непрекидну борбу са Турском у одбрану политичке независности. У исто пријеме и више је са тим књажевина је морала водити тако исто тешку борбу са брдољитим, кршакитим и по све незнатним турцима. „Кад је Бог стварао свијет и раздвојио по земљи камење, преча се провалила и све камење просуло се на Црну Гору.“ Овако прича једна балканска легенда, којом је прост народ покушава, још у прастаро доба, да објасни постанак кршакитог земљишта своје постојбине, коју је он сам назвао — Црна Гора. Борба са Турцима и деманштем савршила је у прошлости сву снагу Црногорца. Они су морали стално опитрати своје јатагане и дуге куршуме и у исто пријеме, објарати дуге и бушине стисне да одржава меда једном с другим ради одбране домаћих огњишта, саграђених као орловска гнезда, на плани-

нама висинама. Није било до културе. Њихов живот, ван утицаја од осталих свијета и независно од њега, сам се по себи склапао. Он је брски — војно-породичан. Потпуно вераностисак његовог карактерног обличја види се и на најједни пригосорској у Лондону. Овдје су изложени јатагани, ханџари, сабле, пиштољи и пушке, позлаћене врењаче и готово све оковано танким сребром а, кад што, и другим камењем. За овим долазе модели станова, цркава, вилнова, не би зна каквих, врло простих, али да диву саграђених од камена и, очевидно, удешене за локалне потребе. На онда израде од дрвета за домаћу потребу и газдинство, народно одијело, мушка и женска обућа, вреже за риболов, жита, коже и дрво из пригосорских планина. Црногорка је остала вјерна својој природи као и остале женскије и она воли наките, пелене ствари и украсе. На изложби је много дивних позова, али још и више филигранских и кованских женских украса од метала. То су фини, црвенички радони, што служи на част пригосорском укусу и пригосорским мајсторима. Нијесу лоше ни масном бојом извађене живописне слике Кивала Николе и још неких вођа пригосорских јунака у народном одијелу, али су пригосорске слике и сувише далеке од савршенства. Размјештене по зидовима у одијелу, оне на слани начин исповијају жељу Црногораца, да на платну репродукују кривописне слике природе, како богате бојама, тако и заносне изгледима планинских висова, ријека и долина. Поред фотографских снимка изложене су и позлаћене. Може се рећи, да је избор изложених ствари умјешан и да испољава простоту и неуспјешност живота у Црној Гори. Простота Црногорца поразавачућа је у свему овим одијелу и оружју. Излезима се веома допада црногорски селак. Они потпуно радушни, како се и зашто сложеном њихов прост начин живота и одушевљени су којичко горштаким карактером становника, од старина независне словенске књажевине.

Српство

Монашка скупштина Овдје дана држана је у министару Јовановићу, у Србији, монашка скупштина. Ова је шестнаеста година од како се монаси у Србији сајтају.

Бачка гресна у Сарајеву. Заузимање Дубровнице Задруге Српској у Сарајеву је отворила бачка гресна. То је установа, у којој сиромашни баци долазе до добре и јефтине хране и њих има у цијелом обрађиваном свијету, где је бачки живот разнији. И ова српска установа добро ће доћи.

Није било помиловања О престолонашљедникову дану очекивало се у Србији да ће бити помиловања и политичких криваца, а нарочито новинара, и омијех, те су осуђени за официрске комплоте. Муђу тијем престолонашљедников дан је прошло, али жељног помиловања није било. Истина, било га је, али су то ликови и убице.

Војничка побуна у Маглају. Надувена је једна нова афера. Ствар је у овоме. Из Беча су се враћали из Сарајево реверни војници. У Маглају су их ступали у вагоне жељезнице, који служе за превоз марје. Резервисте су се противу тога побунили и како им протест није ништа помагало, дохватили су кочице и вагоне заврнули тако, да се војнице могло кренути. Из Добоја је позвана војска, којој су се резервисте без ријечи поштинвали и тако су 250 људи ступани у тамницу ради — побуне.

Словенство

Двадесетогодишњица смрти. Од како је умро најшаменији руски приповедач Иван Сергеевич Тургенев 22. августа навршило се двадесет и пет година. Успомена на Тургенева прослављена је у цијелој Русији на највечанији начин.

Хрвати и Талијани. У Примору се заподнио дуги бод између Талијани и словенског елемента. Талијани би хтели да у Сјеверној Далмацији носе превласт и онда су без икаквих облира, те не престају и од притиска. У позлаћене пријеме се десило неколико сукоба између Талијана и словенског елемента. Талијани су отворили противу живих Хрвата, који се с њима кољу као жути мравци. Сенска Ријека има предграђе Сушак, у коме живи чисто словенски елемент, док је у парони становништво измјешано. Талијани у парони чине протан притисак на Словене, што је отворило Хрвате те су приредили соколски слет у Сушаку. На слету је био сдан број соколца из свих крајева. Талијани на Русији нијесу им ништа

могли, али су се зато на Хрвате због тога оклопили у другим мјестима, а нарочито у Задру. При подаску соколца из Задра, Талијани су демонстрирали и напали камењем на хрватску читаошницу, а кад су се соколци повратили, обновили су демонстрацију. Како се ових дана у Задру тржи учитељска конференција, то су Талијани упутилебили згодну прилику да се словенском елементу свете, те белоблирно нападају поједине учитеље. Двојица су отишли разбијене главе, а трећи је био варљиво испребијан. То је Рудолф Валић, академски сликар из Земуна. Он је ставио и посматрао соколце, кад му неки Талијани рекоше, да више противу њих, Валић не хтеде. Он се оборише брјесомачица на њ, бацнише га под ноге и испребијаше.

Новинарски конгрес у Љубљани

У понедељак је у Љубљани отворен конгрес словенских новинара. Учесника је било 120, од који је највећи број био Чеха. Варош је била оквиена заставама и трибунцима, гости су дочекивани на жељезничкој станици на свечан начин и поред тога је група за групом долазила. Прво су дошли Хрвати, па Чеси, Пољаци, Руси и тако редом. Тога дана у част руских гостију Руски Кружок приредно је сјајну вечеру, којом су приликом ише мисле здравнице у част и славу словенског аблажења и напретка.

Конгрес је отворио кратким, али ердачним говором др. Холачек, уредник „Народних Листа“, последи чега се приступило избору председништва. За председника конгреса је изабран др. Холачек, а за потпредседнике Словенац Грегорик и Словак др. Раг.

Начељник вароши Љубљане, Хрибор, поздрављајући госте, жељно је да ова организација буде свеопћа словенска организација.

Затим је настало читање телеграфских поздравља, којима се конгресу честита рад.

Президије је била свечана академија у част словенског правку Примору Трубару, а око подне је било свечано полагање камена темељца за споменик Трубару, којом приликом држани су свечани говори и преко програма.

У подне је био заједнички ручак у хотелу „Унија“.

Како новинарима за овај конгрес није дата повластица за подвоз на жељезници, то су по подне учасници конгреса пратили министру жељезница протест, у у коме се изражана огорчене због таквог поступка.

Када се пријешло на програм рада, др. Холачек је читао извјештај о десетогодишњем раду словенских новинара из кога се види да мисао словенске изјешне стално напредује, те је предложено резолуцију, која истиче руско-пољске споразум на темељу народне, социјалне и културне јединкрности. Резолуција је једногласно прихваћена.

Новинар Страховић из Москве предложио је да се издаје орган, који би излазио на четири словенска језика.

Послије тога се пријешло на даљи дио програма, читање реферата, а по усвојењу њихову, конгрес је закључен и учесници су приредили излет у околини, а да тим у Трет.

Младо-турски покрет

Младо-турски покрет попраћен је сумњачењем, онако нешто као што се у њега још једнако сумња. Прије се сумњало у чисте намјере омијех, који су даровали устав, а сада се сумња у оне што ту уставност имају да уводе. Прије се питало, да се није стваранем уставном покрета хтедо да изигра реформна акција великијех сила, а сада се пита: хоће ли турска маса, која је до сада умјела да слуша и да са висине гледа на остале народности, моћи да влада и да се изедначи са досадњим робовима? И то се питање појачава још једном, јерим хоће ли Младо-турци толико вјешти бити, да својим поштинцима не изаиграју негодовање и хоће ли моћи ула се задржати све елементе, који су до сада одишта за њих? Јер постоји сумња, да је тежиште Младо-турака, да на хришћански елемент ипак чине притисак и да то неће поставити грубим испадима, него чисто просвјетним и културним дефектима. Та су питања још отворена и пријеме ће показати јесу ли и у колико те сумње оправдане.

Ми ћемо се, да сада ограничити на сумњачења, што их имамо од наших дописника.

Прокламовање Устава у Скадру

Скадр. Приликом нове ере прокламовања устава, као у свим крајевима турске царевине, тако и у Скадру на Беојани прокламовање устава пропраћено је са највећим одушевљењем.

Чим је освануо 28. јули пушкара пушка дивла је на ноге мало и велико, те је и цео народ, без облира вјере и на родности, узео учешћа у овом веселу.

У 1 сат пред подне (по тур) у пространој авлији позног стана, где се окупила цјелина свјетина, прочитана је прокламација и држани су и дуги говори, где се истицање једнакости, братимство и гаранција слободе свих народа.

Овај чин поздрављен је свирањем војне музике, уз пушњаку и бурно жвицање: „Живео Султан! Живјела слобода! Живео народ! Живјела војска, а с града пуцао је 101 топ.

Одушевљени није било краја. Бурне оваквје настаниле су се и даље дану и ноћу, тако да читавих 20 дана.

Вјест о добијеној слободи, која је допрла одмах и у околина села вароши Скадра, патнала је и народ из околине да похита и да споме одушевљењу да видног израза, шаљући своје депутације на честитање.

Тако 29 јула Срби скадарски предвођени свештенством и кодобашом (келом) г. Душаном Вучковићем, који је носио турске барјек, ишли су на српјетане Врачанима на мјесту званој Велики Рус.

Дивно је било видјети када се поданише око 300 Срба Врачана предвођени свештеником Петром Мрсовићем и барјактаром са тур. барјаком у руци, дивније је и дирљивије било видјети када се, на састанак, српски поздравнице — уз пушњаку — кличући: „Живјела слобода! Живео народ! а најдивније је било, када се, окренувши се корпоративно, дуж цијеле главке пијаче изорнише пијаче српске цресе.

Тако постројена у редове ова корпорација, окружена мноштвом другог народа, чим је пријешла у авлију позног стана, где је валија и Либа паша са мноштвом чиновника, очекивао овај долазак, зашпирала је у почаст војна музика, а српска црсема и пушњака прољужавала се.

Кад се утицала прева држани су на српском језику говор е. т. прота Обрад Поповић и учитељ Харалдије Андрић; говори су пропраћени бурним уштинцима: „Живео Султан! Живјела слобода! Живео Народ! живјела војска!“ а затијем повело се српско-црногорско орло ујеначе српских црсема, док су се виђенија лица частила код валије, како су отишли на честитање.

При повратку наставили су се оваквје, како се Срби Врачани одијорили мало у авлији наше цркве Св. Александра Невског, где су почашћени ратним вићем и мезом, а затијем су весело допраћени до овог мјеста где су и дочекали.

Тако су редом долазиле депутације из других села, да израде мањиништво за даровани устав.

Приликом ових манифестација увеличало је радост још и то: ослобођење политичких криваца, ослобођење свих тамничара, као и мирене крви (врне невете), те је и веселе трајало скоро за 20 дана.

Досадњем животу народа у турској империји, којему ратни закони и наредбе спутавају слободу за разнијак и напредак у сваком погледу, освануше бољи дани, јер пошми режимом — уставом гарантована је слобода свих елемената без разлике вјере и народности.

Али савјесним и енергичним радом у дивним приликама корача се напријед.

Миридити се буне

Скадр. Манифестацијама за прокламовање устава учествовала су сва племена арбанашка, али Миридити једини нијесу хтели. Уставност за њих као да није била од значаја, те јој нијесу поклањали никакве пажње. То је пало у очи и многи су им препоручивали, да би и они требали да ишаве своју радност за даровану уставност, али они не хтедоше чути. Кривало им се. Они су још раније били на Цариград и на Турке. Њихов поглавица Пренк Биб Дода не само што је био свргнут, но је одведен негде у заточење. Због тога се Миридити и луце на Турке. Чим су да ово дознали Младо-турци почели су да чине кораке, да се Миридитима приближе, и да их ублаже, само је са тиме тешко ишло. Наред су их Младо-турци приједели да ступе у преговоре и Миридити су ишавили, да ће бити задовољни само ако им Пренк Биб Дода врате и ако га поставе да кажакама. Младо-турцима ти услови нијесу по вољи, али пошто им је много стало, да Миридити придобију да ново стање изгледа да ће поштинити и удовољити захтјеву њихову.

Бугари не мирују

Солун. Било је и весела и манифестација, па се све то одијоравало иет глорном и крвопродивном. Бугари никако не мирују. И ако су се иштинили да ново стање, они ипак нијесу задовољни ишаве. Дуго су се окопили на Грке и Србе. Чете њихове још оберишу. Оне хоће да утру и да претоварају отомбу припржењике. Њихове чете још се налазе око Острва, Кичека, Галичкика, Паланке и

патријарх заслужује то повјерење и ту високу почит, која му се указује.

Од избора патријарха не треба и не смије се пратити партиско питање. То је чисто српско национално питање, које нипошто не треба увлачити у партиску борбу и дати му партизанско обиљежје.

Буде ли се на тој основици радило, успех ће несумњив бити, а почне ли се као прије нека онда одговорни фактори буду спремни да повуку и сву одговорност за то.

То питање нити треба, нити смије бити партиско, а ко му буде дао такво обиљежје без пужде и невоље ограничење се не само о своју дужност, него и о српску националну ствар.

Да се радило како треба, извјесно је, да до поновног избора не би ни дошло, а настави ли се и даље како се почело, неће бити чудо што ће на столицу српског патријарха засјести буди ко.

Црна Гора у Лондону

И ако је балканска изложба у Лондону одавно закључена, ипак се о њој још једнако пише. Један такав напис изашао је у биоградском листу „Самоуправи“, одакле и преносимо онај дио, који се односи на одјељак Црна Гора, да би се видјело каква је утисак Црне Горе својим учешћем у балканској изложби учинила. Он гласи:

На југозападном крају Лондона налази се велика равница, покривена пространим баракама — дворима, дивним павиљонима са чистим дворштима и језерцима са отокама. То је „Earl's Court“ тј. грофовски двор. Ту се сваке године, од раног прољећа до позне јесени, приређују разне изложбе. Становници лондонски, којих има шест милиона, тражећи забаве и одмора од замореног свакидневнег рада, долазе оваме на што дан, разгледају изложбу, слушају на отвореном пољу музику, полажу се на чамцима и на ратним ваздушним направама, једу и пију по разним ресторацијама, и овим спајају пријатно са корисним. Пошто плате један шилинг за улаз, из прашљивих и загушљивих улица пуних врвеве улазе у дивно украшене и декорисане баште и палате, пуне свјежег ваздуха, хладовине, разноврсне забаве, бескрајног уживања и дотле невидјених новина. Држи се да лијепах љетних дана овдје бива на десетине хиљада лица. Управа „Earl's Court-а“ прибира обилате приходе, чијим вишницама покрива све издатке око издржава огромних локала и изложби.

Сада је у „Earl's Court-у“ подигнута балканска изложба, т. ј. унутрашње и спољне просторне „грофовског двора“ заузеле су разнолики предмети и израђивине, донијете из Србије, Бугарске и Црне Горе. Такође су Арбанија, Херцеговина, Далмација и Македонија послале на изложбу неке своје производе, али је ових сразмерно мало и то само одијело, вез и филијанци, тако да се о њима нема, готово, шта и рећи. Зато се одјељења Црне Горе и Бугарске снабдевена доста потпуно и тако разноврсно да је немогуће не поклонити озбиљно пажињу.

Ова изложба је очеван доказ, да три главне и сада независне државе словенске на Балканском Полуострву, ванредно брзо напредују индустријски, културно и економски и, судећи по данашњим њиховим приликама, предстоји им, у најближој будућности, још већи напредак у њиховом унутарњем развићу, још веће благостање и, са овим, још веће проширење у политичком смислу. Русија се са пописом може сјетити оних жртава у крви и осталој што је поднијела за ослобођење њихово од турског јарма, гледајући на њихово данашње благостање. Њене жртве биле су им од користи и, хвала њима, словенске су државе ступиле чарством ногом на пут прогреса и цивилизације.

Црна Гора, изгледа, да је слабије заступљена, по то само изгледа. Њој у дио пала је тешка, али најпласменитија задаћа, да у току многих вијекова води непрекидну борбу са Турском у одбрану политичке независности. У исто вријеме и упоредно с тим књажевина је морала водити тако исто тешку борбу са брдовитим, кршовитим и по све неспиратним земљиштем. „Кад је Бог стварао свијет и разносио по земљи камење, преча се провалила и све камење просуло се на Црну Гору.“ Овако прича једна балканска легенда, којом је прост народ покушао, још у прастаро доба, да објасни постанак кршевитог земљишта своје постојбине, коју је он сам назвао — Црна Гора. Борба са Турцима и земљиштем сатирали је у прошлости сну снагу Црногораца. Они су морали стално оштрирати своје јатагане и лати куршуме и у исто вријеме, обарати литице и бушити стијене за одржање веза једним с другим ради одбране домаћих огњишта, саграђених као орловска гњезда, на плани-

ским висинама. Њима није било до културе. Њихов живот, ван утицаја од осталог свијета и независно од њега, сам се по себи слагао. Он је брдски — војно-породичан. Потпуно вјеран отисак његовог карактерног обиљежја види се и на изложби црногорској у Лондону. Овдје су изложени јатагани, ханџари, сабље, пиштољи и пушке, понајвише кременаче и готово све оковано танким сребром а, кад што, и драгим камењем. За овим долазе модели станова, цркава, млинова, не бог зна каквих, врло простих, али за дику саграђених од камена и, очевидно, удешене за локалне потребе. Па онда израде од дрвета за домаћу потребу и газдинство; народно одијело, мушка и женска обућа, мреже за риболов, жита, коже и дрво из црногорских планина. Црногорка је остала мјерна својој природи: као и остале женскиње и она воли наките, везене ствари и украсе. На изложби је много дивних везова, али још и више филигранских и кованих женских украса од метала. То су фини, ивештачки радони, што служи на част црногорском укусу и црногорским мајсторима. Нијесу лоше ни масном бојом изађене живописне слике Кијана Николе и још неких вођа црногорских јунака у народном одијелу; али су црногорске слике и сувише далеко од савршенства. Размјештене по зидовима у одјељењу, оне на сваки начин испољавају жељу Црногораца, да на платну репродукују кроте њихове природе, како богате бојама, тако и заносне изгледима планинских висова, ријека и долина. Поред фотографских снимака изложене су и цагрете. Може се рећи, да је избор изложених ствари умјешан и да испољава простоту и неусиљеност живота у Црној Гори. Простота Црногораца поражавајућа је у свему осим одијелу и оружју. Енглезима се веома допада црногорски селак. Они потпуно разумију, како се и зашто сложио њихов прост начин живота и одушевљени су војничко-горштачким карактером становника, од старина независне словенске књажевине.

Српство

Монашка скупштина. Овијек дана држана је у манастиру Јошаници, у Србији, монашка скупштина. Ово је шеснаеста година од како се монаси у Србији са-стају.

Ђачка трпеза у Сарајеву. Заузимањем Добротворне Задруге Српкиња у Сарајеву је отворена ђачка трпеза. То је установа, у којој сиромашни ђаци долазе до добре и јевтине хране и њих има у цијелом образованом свијету, гдје је ђачки живот развијен. И ова српска установа добро ће доћи.

Није било помиловања. О престолонашљедникову дану очекивало се у Србији да ће бити помиловања и политичких криваца, а нарочито новинара, и онијех, те су осуђени за официрске комплоте. Мућу тим престолонашљедников дан је прошао, али жељног помиловања није било. Истина, било га је, али су то — зликовци и убице.

Војничка побуна у Маглају. Надувена је једна нова афера. Ствар је у овоме: Из Беча су се враћали за Сарајево резервни војници. У Маглају су их стрпали у вагоне жељезнице, који служе за превоз марле. Резервисте су се противу тога побунили и како им протест није ништа помогао, дохватили су кичнице и вагоне заврнули тако, да се воз није могао кренути. Из Добоја је позвана војска, којој су се резервисти без ријечи повиновали и тако су 250 људи стрпани у тамницу ради — побуне.

Словенство

Двадесетогодишњица смрти. Од како је умро најзнаменитији руски приповједач Иван Сергијевич Тургенјев 22. августа навршило се двадесет и пет година. Успомена на Тургенјева прослављена је у цијелој Русији на најсвечанији начин.

Хрвати и Талијани. У Приморју се заподно лути бој између Талијана и словенског елемента. Талијани би хтјели да у Сјеверној Далмацији носе превагу и онда су без икаквих обзира, те не презају и од притиска. У пошљедње вријеме се десило неколико сукоба између Талијана и словенског елемента. Талијани су огорчени противу живих Хрвата, који се с њима кољу као жути мравци. Сењска Ријека има предграђе Сушак, у коме живи чисто словенски елемент, док је у вароши становништво измјешано. Талијани у вароши чине грозан притисак на Словене, што је огорчило Хрвате те су приредили соколски слет у Сушаку. На слету је био силан број соколова из свију крајева. Талијани на Ријеци нијесу им ништа

могли, али су се зато на Хрвате због тога окрмили у другим мјестима, а нарочито у Задру. При поласку соколаша из Задра, Талијани су демонстрирали и напали камењем на хрватску читаоницу, а кад су се соколаши повратили, обновили су демонстрацију. Како се ових дана у Задру држи учитељска конференција, то су Талијани употребљивали згодну прилику да се словенском елементу свете, те безобзирно нападају поједине учитеље. Двојица су отишли разбијене главе, а трећи је био варварски испребијан. То је Рудолф Валић, академски сликар из Земуна. Он је стајао и посматрао соколаше, кад му неки Талијани рекоше, да викне противу њих. Валић не хтјеше. Они се оборише бјесомучно на њ, бацеше га под ноге и испребијаше.

Новинарски конгрес у Љубљани

У понедељак је у Љубљани отворен конгрес словенских новинара. Учесника је било 120, од који је највећи број био Чеха. Варош је била окићена заставама и тробојницама, гости су дочекани на жељезничкој станици на свечан начин и поред тога је група за групом долазила. Прво су дошли Хрвати, па Чеси, Пољаци, Руси и тако редом. Тога дана у част руских гостију Руски Кружок приредио је сјајну вечеру, којом су приликом пале многе здравнице у част и славу словенског зближења и напретка.

Конгрес је отворио кратким, али срданим говором др. Холачек, уредник „Народних Листи“, последи чега се приступило избору председништва. За председника конгреса је изабран др. Холачек, а за потпредседнике Словенац Грегорик и Словак др. Рат.

Начелник вароши Љубљане, Хрибор, поздрављајући госте, зажелио је да ова организација буде свеопћа словенска организација.

Затим је изстало читање телеграфских поздрава, којима се конгресу честита рад.

Прет. подне је била свечана академија у част словеначком правку Примужу Трубару, а око подне је било свечано полагање камена темеља за споменик Трубару. Том приликом држани су свечани говори и преко програма.

У подне је био заједнички ручак у хотелу „Унион“.

Како новинарима за овај конгрес није дата имовалности за подвоз на жељезници, то су по подне учасници конгреса пратили министру жељезница протест, у у коме се изражава огорчење због таквог поступка.

Када се пријешло на програм рада, др. Холачек је читао извјештај о десетогодишњем раду словенских новинара из кога се види да мисао словенске заједнице стално напредује, те је предложено резолуцију, који истиче руско-пољски споразум на темељу народне, социјалне и културне једнокрности. Резолуција је једногласно прихваћена.

Новинар Страховић из Москве предложио је да се издаје орган, који би излазио на четири словенска језика.

Последије тога се пријешло на даљи дио програма, читање реферата, а по усвојењу њихову, конгрес је закључен и учесници су приредили излет у околини, а за тим у Трст.

Младо-турски покрет

Младо-турски покрет попраћен је сумњичењем, онако исто као што се у њега још једнако сумња. Прије се сумњало у чисте намјере онијех, који су даровали устав, а сада се сумња у оне што ту уставност имају да уводе. Прије се питало: да се није стварањем уставног покрета хтјело да изигра реформна акција великијех сила, а сада се пита: хоће ли турска маса, која је до сада умјела да слуша и да са висине гледа на остале народности, моћи да влада и да се изједначи са досадњим робовима? И то се питање појачавало још једном, јечим: хоће ли Младо-турци толико вјешти бити, да својим поступцима не изазивају негодовање и хоће ли моћи уз се задржати све елементе, који су до сада одиста уз њих? Јер постоји сумња, да је тежиште Младо-турака, да на хришћански елемент ипак чине притисак и да то неће постигавати грубим испадима, него чисто просвјетним и културним дефетима. Та су питања још отворена и вријеме ће показати јесу ли и у колико те сумње оправдане.

Ми ћемо се, за сада ограничити на својштења, што их имамо од наших дописника.

Прокламовање Устава у Скадру

Скадар. Приликом нове ере прокламовања устава, као у свијем крајевима турске царевине, тако и у Скадру на Ђијани прокламовање устава пропраћено је са највећим одушевљењем.

Чим је освануо 28. јули пушњавла пушка дигла је на ноге мало и велико, те је и цео народ, без обзира вјере и народности, узео учешћа у овом весељу.

У 1 сат пред подне (по тур.) у пространој авлији војног стана, гдје се окупила силна сватина, прочитана је прокламација и држани су и дуги говори, гдје се истицаше једнакост, братимство и гаранција слободе свих народа.

Овај чин поздрављен је свирањем појне музике, уз пушњава и бурно лицлање „Живио Султан! Живјела слобода! Живио народ! Живјела војска, а с града пуцао је 101 топ.

Одушевљењу није било краја. Бурне овације наставиле су се и даље дању и ноћу, тако за читавих 20 дана.

Вјест о добијеној слободи, која је допрла одмах и у околна села вароши Скадра, нагнала је и народ из околине да похита и да своје одушевљењу да видног израза, шаљући своје депутације на честитање.

Тако 29. јула Срби скадарски предвођени свештенством и коџобашом (кнезом) г. Душаном Вучковићем, који је носио турски барјек, ишли су на српјетане Врачанима на мјесту званом Велики Рус.

Дивно је било видјети када се појавише око 300 Срба Врачана предвођени свештеником Петром Мрсновићем и барјактаром са тур. барјаком у руци, дивније је и дирљивије било видјети када се, на састанак, српски поздравеше — уз пушњава — кличући: „Живјела слобода! Живио народ! а најдивније је било, када се, окренувши се корпоративно, дуж цијеле главне пијаче заорише лијене српске pjesме.

Тако постројена у редове ова корпорација, окружена мноштвом другог народа, чим је приспјела у авлију војног стана, гдје је валија и Лива паша са мноштвом чиновника, очекивао овај долазак, засвирала је у почит војна музика, а српска pjesма и пушњава продужавала се.

Кад се утишала преча држали су на српском језику говоре г. г. прота Обрад Поповић и учитељ Харалампје Андрић; говори су пропраћени бурним узвицима: „живио Султан! Живјела слобода! Живио Народ! живјела војска!“ а затијем повело се српско-црногорско оро уз прелазе српских pjesама, док су се виђена лица частила код валије, камо су отишли на честитање.

При повратку наставиле су се овације, камо се Срби Врачани одморили мало у авлији наше цркве Св. Александра Невског, гдје су почаштени разним пићем и мезом, а затијем су весело допраћени до оног мјеста гдје су и дочекани.

Тако су редом долазиле депутације из других села, да израде захвалност за даровани устав.

Приликом ових манифестација увеличало је радост још и то: ослобођење политичких криваца, ослобођење свих тамничара, као и мирене крви (крвне освете), те је и весеље трајало скоро за 20 дана.

Досадашњем животу народа у турској империји, којему разни закони и наредбе спуштаваху слободу за развнатк и напредак у сваком погледу, освануше бољи дани, јер новим режимом — уставом загарантована је слобода свих елемената без разлике вјере и народности.

Али свјесним и енергичним радом у даним приликама корача се напријед.

Миридити се буне

Скадар. Манифестацијама за прокламовање устава учествовала су сва племена арбанашка, али Миридити једини нијесу хтјели. Уставност за њих као да није била од значаја, те јој нијесу поклањали никакве пајаве. То је пало у очи и многи су им препоручивали, да би и они требали да изјаве своју радост за даровану уставност, али они не хтједоше чути. Кривало им се. Они су још раније лути на Цариград и на Турке. Њихов поглавица Пренк Биб Дода не само што је био свргнут, но је одведен негдје у заточење. Због тога се Миридити и луће на Турке. Чим су за ово дознали Младо-турци почели су да чине кораке, да се Миридитима приближе, и да их ублаже, само је са тиме тешко ишло. Најзад су их Младо-турци привољели да ступе у преговоре и Миридити су изјавили, да ће бити задовољни само ако им Пренк Биб Доду врате и ако га поставе за кајмакама. Младо-турцима ти услови нијесу по вољи, али пошто им је много стало, да Миридите придобију за ново стање изгледа да ће попустити и удовољити захтјеву њихову.

Бугари не мирују

Солун. Било је и весеља и манифестација, па се све то завршава опет терором и крвопролићем. Бугари никако не мирују. И ако су се изјаснили за ново стање, они опет нијесу задовољни њиме. Љуто су се окомили на Грке и Србе. Чете њихове још оперишу. Оне хоће да утичу и да претњама задобију припаднике. Њихове чете још се налазе око Острва, Кичева, Галичника, Паланке и

Кратона. Они злостављају сељане, натјерују их да приступе егзархији и да буду уз њих. Противу ових чета жалили су се властима и Срби и Грци, али то није помогло, те су се сада обратили младотурском одбору. Не буде ли се противу њих предузете потребне мјере и не буду ли те чете уништене, Србима неће ништа друго остати него да се дате поново планине и пушке и да продуже започети четнички рад.

Арбанаси негодују новом стању

Митровица. Арбанаси не могу да се измире још никако са новим стањем. На њих чине притисак и силом их гоне, да се закључу на устав, али то слабо помаже. Косовски вилајет није ништа изамакао од планинских крајева, гдје Арбанаси живе. Централни турски комитет хтио је на силу да закуне чувеног Ису Болетинца, али он чим је чуо за то, одметнуо се са многима од власти у шуму напустив и кућу и велико имање. Војска је појурила да га ухвати, али је он вјешто замјетнуо траг, те му је сад турска власт цијело имање конфисковала. Потјера га још једнако гони, али се он вјешто крије и налази се у околини Плана и Гусина. Њега Арбанаси у велико помажу и његов одметнички чета све већа расте. Војницима је наређено да га убију, ако се не буде хтио прелати.

У Баковини тако исто Арбанаси нијесу за ново стање. Њихов првак Ага од Батуше јавно се изјаснио, да је противу устава, али да нега се вели да је под утицајем фратра.

И у Пећи су у велико Арбанаси негодовали новом стању и мислили се, да ће доћи до окршаја. Зато су Турци били принуђени, да упадну у кућу пећског пријатеља Махмудбеговића и да га силом натјерају да положи заклетву на устав. Махмудбеговић је стајао онколед наоружаним војницима и полагао заклетву, а официр је држао наперен револвер на њега. И за Махмудбеговића вели да је под утицајем фратра.

Акција Срба

Скопље. Акција Срба већ је почела странпутицом. У мјесто, да су позвани прво у Скопљу сви угледнији Срби Скопљани на договор, па тек онда да се сазове скупуштина и приступи образовању Српске Лиге, шака људи то је учинила на своју руку, чисто по вољи својој. Због тога је и у Скопљу и на другим мјестима велико негодовање противу образовања Српске Демократске Лиге. Али како су избори на прагу и како не треба у размирицама губити вријеме, Србу су ипак толико свјесни, да су ријешили да закуте за овај мах и да те међусобнице остави за доцније, згодније вријеме, када ће се једном за свагда рашчистити са патентираним патриотима, а нарочито онима, што их биоградске Теразије лиферију. Сада је кратко вријеме и треба апеловати на увиђавност и поштовање српских првака, који треба у овим тешким тренуцима да се покажу да су они исти који су и били. Од првака српских зависи све, те би зато требали да дођу мало к себи и они, коју су тако смјели били и ставили се на чело српског покрета у отоманској имерији. Још је вријеме, да се гријех поправи и да се прикуне сви истакнути и угледни Срби. Придобивањем тих потиснутих угледних и заслужених првака, српска ствар би овамо много добила. Срби би могли као сигурно да рачунају на једанаест посланика. Седморица би била у косовском вилајету, тројица у битолском, а један у солунском. Али то би, као што рекосмо, могло бити само слогом, али ако се буде наставило као што се започело, ако се, велимо, пропусте привилеговани да потисну стварне прваке, поштеност је неизбјежна и плод би њен био пораз српски при изборима. Зато је од насупрне потребе, да се учиниена погрешка поправи и да се угледни Срби призову, јер без њих се неће моћи ништа учинити, пошто је неоспорно, да ће народ прије поћи са њима него уз личности, за које слабо зна или, ако их зна, не зна их ни са које је добре стране. То треба да се има у виду и да се у томе праву ради, ако се жели успијех; не учини ли се тако, видјеће се до чга ће нас довести наметљивост шаке људи.

Поглед по свијету

Опомена Русије и Енглеске

Нереди, који се одигравају у Техерану, напали су Русију и Енглеску да управе шаку поту, у којој га уворзавијају да је крајње вријеме да тим немирима стане на пут и да се већ једном осигура безбједност странцима. Као згодан налаз из гога заплета они су му препоручили да што прије распише избор и да сазове парламенат.

Шах није имао никакве воље да окупила посланика, али послје ове строге опомене не остаје му ништа друго него да распише изборе.

Атентат на Русвелта

Како из Њу-Јорка јављају, неки човјек пуцао је на Русвелта, председника С. Америчких Држава, али пошто је промашио, дао се у бијег. Русвелта то није ни мало збунило него је одмах скочио на коња и потекао за нападачем, сустигао га и везао, па по том предао полицији. Доцније се утврдило, да је атентатор некав суманут човјек.

Фузија странака у Угарској.

Влада у Угарској ослања се на три странке: на странку независности, уставности и угарских клерикала, пошто су све три заступљене, у Векерловом кабинету, који је за ово двије године имао да посвршава најглавније државне послове и да распише изборе, који ће показати чија ће влада на даље бити. Како су избори на прагу, то је настала бојазан, да двије раскомадане странке не омогуће успијех других странака, те је поведено питање о фузионисању уставне и независне странке, али како је то фузионисање још одмах напало на преиријеке, то се ради на фузионисању уставне, независне и народне странке. Заједнички програм већ је изражен, те се ово фузионисање стара као свршена ствар.

Чеси и Французи

Прашки општински одбор позвао је парничко муниципално вијеће да дође у Праг и посјети јубиларну изложбу. Парижани су се томе позиву одазвали и пратили нарочито изасланство, које је у Прагу на сјајан начин дочекано. Госте је на жељезничкој станици на француском језику поздравно прашки градонач. Грос, истичући љубав чешког народа према Французима и њихов ј пријестоници. Предсједник изасланства француског Шери отпоздравно је Грос на то, истичући пријатељство и сједињавање француско-чешког народа, које он сматра као савремене, те зато и кличе: живио Праг, живјела Чешка! Светина је на то отпоздравила: живио Париз, живјела Француска! Послије тога гости су смјештени у хотеле, а уз пут их је народ клицањем поздрављао. Пред хотелом, у коме су гости, Чеси су зајевали: „Хеј Словаке“, али су у тој pjesми умјетили и овај став: „Француз је с нама, а ко је противу нас тога ће Рус одувати!“ Послије тога је свијет демонстрирао пред шемачком касином, што је јак ошорубо немачке листове, који пишу како нисе лијено што Чеси онако отворено противу њих демонстрирају.

Дневне новости

Радосан догађај у Владалачкоме Дому. У понедељак око подне Њено Височанство Књагинња Наталија срећно је родила мушко чедо. Узвишена мајка и новорођени књажевић налазе се у најљепшем здрављу. Код Њенога Височанства налазе се на Крушевцу Његово Височанство Књаз Мирко, г. и г-ђа Константиновић, родитељи срећне мајке, и љекари.

Вијест о томе радосноме догађају телеграфски је јављена са Крушевца на Цетиње. Чим се за исти дознало у нашој вријестоници, одмах су наши великодостојници и многобројни грађани похитали у Двор да честитају Њ. Кр. В. Књазу Господару. Мало доцније дошли су и чланови дипломатскога кора, који су такође поднијели Господару своја честитања. Испред Двора се била скупила велика множина народа, који је Њ. Кр. В. Књаза Господара поздравно одушевљеним клицањем.

Цијелога дана у пријестоници се осјећала особита живост и необична радост.

Извијестио Краља. Његово Кр. Височанство Књаз Господар срдачном депешом извијестио је Његово Величанство Краља Петра о радосноме догађају у нашем Владалачкоме Дому.

Депеша Краља Петра. Његово Величанство Краљ Петар веома топлим депешом честитао је Његовоме Краљу Височанству Књазу Господару срећно рођење унука.

Честитке. Његово Краљевско Височанство Књаз Господар и Књагинња Наталија примили су многобројне телеграфске честитке из земље и са стране поводом срећнога рођења младога књажевића.

Био на Крушевцу. Његово Кр. Височанство Књаз Господар извео се јуче прије подне на аутомобилу до Крушевца, откуда се вратио пред вече истога дана.

Једна нова снага. У доктору права г. С. Дрљевићу, који је с одличним успјехом свршио своје науке и положио испите на загребачкоме универзитету, наша отаџбина добила је нову снагу, коју јој је млади доктор као њен син дужан ставити на расположење. Како смо извијештени, г. д-р Дрљевић намјера је својом високом теориском спремом да послужи финансиској грани наше државне управе, која је највише оскудна у стручним радницима.

Кинематограф на Цетињу. Ускоро се отвара у просторијама каване б. „Ловћен“ куће г. Петка Павловића, трговца, кинематограф, који ће свако вече давати по двије представе од 8—9 и од 9—10 сати у вече. Недјељом и празником даваће и послје подне са спуштеним цијенама. Кинематограф је снабдјевен са великим избором разних интересантних и шаловних сцена.

Лав Н. Толстој

Како смо у прошлом броју, приликом осамдесетогодишњице његове, бацили лотомични поглед на живот и рад овога руског великана, Лава Николајевића Толстоја, то налазимо за потребно, да се полабавимо, у кратко, и његовом биографијом.

Он се родио у Јасној Пољани, у губернији тулској 28. августа 1828. г. у старој племићској породици, од оца Николаја Илића, потпуковника, који је ратовао још са Наполеоном. Отац му је био ипаче слабијег стања, док му је мати, Марија књагинња Волконска, била врло имућна и имала једна Пољана њено је. Толстој рођење није добро запамтио. Мати му је умрла кад је имао 2 године, а отац, ипаче, седам година. Од браће је био најмлађи.

Из смртних родитеља њих је прихватила једна рођака, која се брижљиво старала, да их образује. Учитељ њихов је са Толстојом највише културно, јер је врло слабо учио и није ни мало марио за науку.

У петнаестој години отишао је у Казан на универзитет, гдје се ни мало није одликовао учењем, него је проводио безбрижан живот, обилазећи концерте, забаве и балове. Живео је раскошно и разудано као сваки племић. За књиго није никако марио, па ни за лијену књижевност. Није му се мило универзитет, ни књиго, ни књижевност. Раскаланан и мрзовољан на науку, напустио је универзитет, те се вратио у Јасну Пољану. Ту је хтио да се ода економији и пољопривреди, али дуго није могао да загрије мјеста, јер му се и ту досадило, те је пошао у Петроград да учи права. У Петрограду је саставио само годину дана и онда се поново вратио у Јасну Пољану, гдје је думовао, картао и проводио развратни живот до год није све упронастио што год је имао.

Кад му већ није било другог излаза, он је, по наговору старијег брата, ступио у војску на Кавказу, те је учествовао у борби код Севастопоља. Ту је Толстој почео први пут да ради на књижевности. Његово дјело, „Севастопол у депешу“, привукло је пажњу чак и самог цара и он га је полукао из Севастопоља, да не би пропао књижевнички талент његов.

Послије рата напустио је војну службу и у Петрограду се одао књижевности, одакле се кренуо на пут по Европи, али од кога је брао одустао због болјестности брата му Николаја, који је 1869 г. умро у Ници.

На смрти брата му повукао се у Јасну Пољану, оженио се и своје имање више није напуштао.

Толстој је на књижевности много радио, па и сада, и ако је у болесничкој постели, непрекидно ради. Дјела су његова онако исто оригинална, екстремна и особеначка, какав му је и живот — онаква какав је и сам.

Из народа

Убијен. Ил. Подимља нам јављају: На дан 30. јула ове год. погинуо је на граници у планини Зелеген, војник из баталиона подимског Мирко В. Шошкић, који је био код својих оваца као пастир. На њему је нађено седам рана. Убила га је турска чета. Пошто су га убили, дошли су и узели му: пушку, револвер, кесе, сахат и свираку. У чети су били од прилике око 200 Турака. Пушкарање је трајало око 2 сата са стране наше страже и турске чете. Није још изијесно да ли је ко погинуо од турске чете.

Ужасна несрећа. У недјељу 25. пр. мј. догодила се ужасна несрећа у Загарачу. Четворогодишњи синчић Борђије Драговића, војнога капетана, играјући се запалио је жижицом (фурмино) кућу свога сусједа, у којој је била слама и сијено. Преплашен ватром, која се на мах разбуктала, несрећни малишан угече и склони се у кошку исте куће. Пожар се у трен рашире, и ухвати цијелу кућу до крова, те несрећно дијете сагори.

На велики поклан племеника и силни пуцањ револвера, у часу се слеже око куће огромна маса свијета из ближе и даље околине. Енергични покушаји, да се дијете спасе, били су узалудни, при чему је један момак остао лако повријеђен. Све је било доцкап. Кућа се у часу стропоштала, и претворила у гар и немо. Пожар је захватио и сусједну кућу капетана Драговића, па исти је угашен, те је само неки дио куће остате.

Жалосан је био присор, када се мајка несретног дјетета усуљавала, да ускочи у ватру за својим синчићем, али су јој присутни једва сирјечили.

Од срца желимо овај грозни случај, надајући се, да ће од сада родитељи већу пажњу поклањати својој дјети.

Књижевност

Стјепан п. Милетић. Иштацио је био глас, да је у Минхену умро др. Стјепан п. Милетић, некадањи управник христеког позоршта и књижевник. Милетић је поријеклом Србин, али живио у Христекој, радио је на христекој књижевности и ујетности. Свршио је филозофију у Бечу, путовао је по неким европским градовима, прочувајући драмску ујетност и кад се вратио у Загреб поставио је био за управника позоршта. Милетић је био својим стјепом ујетности и књижевности. Рад његов на позоршћој ујетности датива ће каоица бити заблажен у Христекој, а какав је као књижевник био, свједочи нејоде то, што је био предсједник христеких књижевника. Поред pjesама он је највише радио на драма. Милетић је умро од каша у четрдестој години.

Из бијелога свијета

Колико има официра. Статистиком је утврђено да на један милион становника има официра у земљама: у Бугарској 865, у Грчкој 760, Турској 740, Србији 690, Румунији 560, Аустрији 530, Италији 480, Њемачкој 430, Русији 380 и Јапану 200.

Споменик популарном pjesнику. У седмом одјељењу Беча подизу споменик pjesнику омиљене уличне pjesме „O du lieber Augustin!“ некаком Августину, за кога се зна само толико да је у Бечу живио прије дије стотине година. Августин је ову pjesму сам пјевао уличама када се пјан кући враћао, и сау то од њега чули други, научили и стају да пјевају тако, да је то најомиљенија pjesма.

Самоубица и дјецубица. Прије кратког времена К. Уалер из Штутгарта пошао је са два своја дјетета у цетињу и у настану дудала на револвера је убио обоје и онда их закопао. Када се освијестно и видио што је урадио, није се смио кући вратити, него је пошао у свијет и тако доспје до Ђенове, одакле је хтио да пође у Америку, али како је остао без новца, скочио је у море и тако себи одузео живот.

Кратке вијести

— Предсједник краљевске угарске курије Адолф Оберман умро је у Родеборгу.

— Василије Поповић, потврђен је за митрополита у Београду, у Београду.

— У Даворој је министарство подарило оставу једнак силних професорима министра Дабровића.

— Намједу Петрограда и Москве увешће се од крајња железница.

— Из Америке се вратио преко Сибире Рогова 130 ратника.

— Говори се да ће Јапански Морнари поустити Порт Артур.